

A woman with her hair in braids, wearing a white lace top, is resting her head on a man who is lying down in a field of tall grass. In the background, there is a large tree and a city skyline under a hazy sky.

Zwarte ogen, groene ogen

Roman

MARLEEN SCHMITZ

ZWARTE OGEN, GROENE OGEN

Marleen Schmitz

*Zwarte ogen,
groene ogen*

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 9789401906531
ISBN e-book 9789401906548
NUR 344

© 2016 Uitgeverij Zomer & Keuning
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Omslagontwerp Liesbeth Thomas, t4design

www.romanserie.nl
www.marleenschmitz.nl

Alle rechten voorbehouden

Herfst 1946

Sjra veegde het zweet van zijn voorhoofd en wrong zich naast Leon in de rij. De trainer, die met de bal onder de arm voor de groep stond, legde langzaam de bal neer en zette zijn voet erop.

‘Jullie hebben goed je best gedaan, jongens.’ Hij keek de rij jonge voetballers langs en kuchte nadrukkelijk. ‘Zeker de mensen die regelmatig komen trainen, gaan qua techniek en conditie met sprongen vooruit.’ Hier en daar liet hij zijn blik even haperen. Ook bij Sjra.

Ongemakkelijk ging Sjra van het ene been op het andere staan. Vorige week had hij een training overgeslagen omdat hij met vader en Rinus voederbieten moest oogsten. Om de blik van de trainer te ontwijken, keek hij langs diens hoofd heen naar de spelers van het eerste elftal die zich warmliepen. Hij volgde de bewegingen van zijn naamgenoot Sjra, van wie verteld werd dat hij voor het Zwaluwenelftal zou worden geselecteerd en met andere talentvolle spelers belangrijke wedstrijden zou spelen, in binnen- en buitenland. Wat een kans om andere landen te zien! Andere mensen te leren kennen. Iets te bereiken. Iemand te worden...

Hij schrok op van een por tussen zijn ribben. Leon wees met zijn hoofd in de richting van de trainer, die zijn toespraakje aan het afsluiten was. ‘... reken erop dat iedereen op tijd aanwezig is. Ook Sjra Rutten!’

Sjra knikte. De rij viel in brokjes uiteen.

Samen met Leon liep hij naar huis. ‘Ik verheug me op de volgende wedstrijd. We gaan zeker winnen.’

‘Natuurlijk winnen we. Limburgia wint altijd,’ zei Leon. ‘Als jij maar op tijd bent. Als je weer te laat bent, stelt hij je niet op.’

Sjra’s gezicht betrok. Bij hem thuis kwam er vaak iets tussen. Een koe die moest kalven, onkruid dat onder je ogen opschoot, het weer dat je dwong snel te oogsten... Of zoals nu: voor zijn moeder moest hij nog een mand aardappelen rooien! Hij begon te rennen. Voordat hij het paadje insloeg dat dwars door de boomgaard liep, keek hij om. Leon kwam op zijn dooie gemak achter hem aan. Het ergerde hem. ‘Waar blijf je nou?’

‘Ren jij maar zo hard als je wilt,’ antwoordde Leon. ‘Ik ben kapot. Ik heb net de longen uit mijn lijf gelopen.’

‘Je weet toch...’ begon Sjra.

Leon knikte.

Sjra hield meteen op. Ze wisten allebei wat Sjra had moeten beloven om naar de voetbaltraining te mogen. ‘Laat ook maar. Ik ben net zo moe als jij. Die aardappelen haal ik straks wel uit de grond.’ Sjra liet zich onder een kersenboom in het gras vallen.

‘Ik help je wel.’ Leon plofte naast hem neer, ging op zijn rug liggen en deed zijn ogen dicht. ‘Ja, ik help je wel. Straks.’

Sjra bleef zitten. Hij trok zijn benen op, vouwde zijn handen om zijn knieën en keek naar de onbekommerde uitdrukking op Leons gezicht. Leon kon dat wel, hier zomaar wat gaan liggen. Hij niet. Lekker liggen luieren lukte hem niet. Nu niet. Zolang er dingen gedaan moesten worden, kreeg hij de onrust niet uit zijn lijf.

Als Leon meehielp, deed die dat voor de lol, dacht hij een beetje wrevelig. Omdat hij dat leuk vond. Het lapje grond dat ze bij Leon thuis hadden, was maar klein vergeleken bij de akkers van Sjra’s vader: een zakdoek tegenover een beddenlaken. Natuurlijk wel logisch, want zijn eigen vader was boer en de vader van Leon was mijnwerker. Die was tevreden met een tuintje dat genoeg groenten en aardappelen opbracht voor eigen gebruik.

Sjra zuchtte en volgde met zijn ogen een duif die boven de glooiende heuvels in de richting van de kerktoren vloog. De duif streek neer op een korenrijt.

Bij de familie Rutten moest iedereen meewerken. Sjra was de vijfde van zes en zijn belangrijkste taak was het uitmesten van de koeienstal. Rinus, die amper vier jaar ouder was dan Sjra, werkte volop mee op de boerderij. Het was goed dat Rinus de boerderij zou overnemen, dacht Sjra. Rinus was niet de oudste zoon, maar hij had het boeren wel in de vingers. Als stamhouder was Alfons degene die eigenlijk de boerderij zou krijgen, maar Alfons zat hoog en droog op het seminarie. Die wist al vanaf de zesde klas dat hij missionaris wilde worden. Dat kwam doordat zijn meester een broer had die in Brazilië in de missie was. Alfons raakte zo in de ban van de spannende verhalen die verteld werden over dat verre land, over de wilde dieren en de arme kindjes dat hij dat allemaal zelf wilde meemaken.

In het gras naast Sjra maakte Leon een knorrend geluid. Hij veegde een mier uit zijn hals en ging iets verliggen. Sjra rukte een grasspriet uit en streek er pesterig mee over de blote arm van zijn vriend. Even verscheen er een geïrriteerde trek op diens gezicht, maar die verdween weer snel toen hij, zonder zijn ogen te openen, de spriet wegsloeg en gromde dat Sjra dat moest laten. ‘Anders laat ik je stikken met je aard-appelen.’

Sjra grinnikte. Hij wist dat Leon hem toch zou helpen. Zolang ze leefden, waren ze al buurjongens. En vrienden. Echte kameraden. Aan Leon had hij meer dan aan zijn broers. Toch gooide hij de grasspriet een eindje van zich af. Je kon nooit weten. Met z’n tweeën naar het veld was veel leuker dan in je eentje. En het werk was sneller klaar. Lui liet hij zijn hoofd achterover zakken. Het blauw van de zonnige herfstlucht maakte plaats voor het groene bladerdak van de boom waar ze onder lagen.

Met een zwaai waar hij een beetje duizelig van werd, gooide hij zijn hoofd weer naar voren. Hij kwam overeind. ‘Hé, luiwammes, ga je mee?’

‘Nu al?’ Leon deed zijn ogen open. ‘Nog even,’ voegde hij eraan toe.

‘Kom op nou. Ik moet nog van alles doen.’

‘Ik help je wel,’ zei Leon terwijl hij opstond. ‘Dat heb ik beloofd. Heb jij je huiswerk al af?’

In zijn ogen blonk iets slims dat Sjra herkende. Hij haalde zijn schouders op. ‘Ik moet nog alles leren, maar wat we moesten maken, heb ik af. Ook wiskunde.’

Ze grijsden naar elkaar. Leon gaf hem een vette knipoog en een vriendschappelijke klap op zijn schouder en begon te rennen. Behendig slingerde hij tussen de bomen door, zoals hij op het voetbalveld tussen de spelers door slingerde. Sjra volgde hem zo goed en zo kwaad als het ging. Qua tempo was Leon hem de baas, zelf moest hij het meer hebben van zijn spelinzicht: zien waar de kansen lagen, welke speler hij kon aanspelen en snel kijken waar de doelman precies stond. Sjra versnelde. Als hij nu Leon wilde inhalen, maakte hij de meeste kans op het aflopende pad dat voor hen lag. Met grote, verende loopsprongen daalde hij af. Hij wipte lenig van zijn ene been op zijn andere en liet zijn bovenlichaam soepel met elke sprong mee zwaaien. De kruin van de boom die zo vlak naast het pad stond dat hij er bijna op stond, dook

boven Leons bruine krullen op. De boom stond rechts, in de bocht van het pad. Als hij die bocht kon afsnijden, was hij Leon voor.

Zijn adem schuurde door zijn keel. Sjra hoorde zijn vriend ook zwaar hijgen en zette aan voor het laatste spurtje. Alsof Leon het aanvoelde, precies op dat moment spreidde hij zijn armen en vloog als een vliegtuig aan dezelfde kant om de boom heen. Sjra kon niets anders doen dan hem voor laten gaan. Sportief incasseerde hij zijn nederlaag. ‘Je hebt het weer geflikt.’

Op hetzelfde moment waarop Leon in lachen uitbarstte, klonk ergens in de buurt een luide knal, gevolgd door enkele onregelmatige minder harde knallen. Daarna kinderen die huilden, gilden, schreeuwden.

De lach op Leons gezicht bevroor. Sjra voelde, ondanks de warmte, het kippenvel over zijn rug en zijn armen trekken. Tegelijkertijd besefte hij wat er aan de hand was. Ontploffingen. Kogels. Munitie. Granaten. Kinderen die speelden met oorlogstuig! Precies dat waar zijn ouders hem ontelbare keren voor gewaarschuwd hadden.

Er klonk geschreeuw. Hulpgeroep. Het huilen veranderde in een jammerend gejam. Zijn moeheid was verdwenen. Hij vloog over de smalle, bochtige paadjes in de richting van het geluid, Leon vlak achter hem aan.

Onder de boom die de kruising van twee veldwegen markeerde, boog een boer zich haastig over een klein figuurtje dat op de grond lag. Zijn riek lag weggesmeten in het gras. Het kind bloedde aan een been. Het had vlechten. Een meisje... Lenie, zijn kleine zusje? Het bloed trok weg uit Sjra's gezicht, zijn benen minderden automatisch vaart. Nee, het was Lenie niet, dit meisje had ander haar. Opgelucht maar angstig holde hij verder. Naast het meisje lag nog een ander kind, zag hij nu. Een jongen. Hij bloedde vreselijk uit zijn borst. De boer rukte de rode halsdoek van zijn hals, boog zich over het jongetje heen en sprak geruststellend tegen hem, maar zijn troostende woorden gingen verloren in het gekerm.

Ik ga terug, ik wil dit niet zien, schoot het door Sjra's hoofd. Laf, dacht hij erachteraan. Hij voelde de aanwezigheid van Leon en vermande zich.

De boer draaide zich naar hen om. Sjra schrok van de blik in zijn ogen. Niet goed! Weer moest hij zich ervan weerhouden weg te rennen.

De boer wees naar het meisje. ‘Bind iets om haar been en breng haar

naar de dokter. Snel! Stuur iemand hiernaartoe. Ik zorg zolang voor hem hier.'

Blij dat iemand zei wat hij moest doen, trok Sjra zijn hemd uit. Leon volgde zijn voorbeeld.

'Geef mij een van die hemden,' zei de boer en hij legde het op de bloedende borst van het jongetje. 'Breng haar nu weg!'

Zo snel als ze konden, droegen ze het meisje op gekruiste armen tussen hen in naar het dorp. Het meisje jammerde aan één stuk door: 'Niet doen, Walter... niet doen!'

Sjra hoefde niet te vragen wie Walter was. Hij keek naar zijn hemd, dat haar gewonde linkerbeen bedekte, en kon zijn ogen er niet van afhouden. Hoe snel de stof donkerrood kleurde... en hoe raar het been bij elke stap heen en weer bungelde. Hij kreeg er kippenvel van.

'We moeten sneller zijn,' spoorde hij Leon aan.

'Gaat het?' vroeg hij aan het meisje terwijl hij een draffje inzette. 'We zijn er zo. Daar zijn de eerste huizen al.'

Ze gaf geen antwoord. Ze had haar hoofd tegen zijn borst laten zakken.

'Het komt goed,' herhaalde hij voortdurend, maar haar hoofd botste bij elke stap tegen hem aan, hoe voorzichtig hij ook deed. 'Het komt goed.' Of ze hem hoorde wist hij niet, maar het belangrijkste was dat iemand tegen hém zei dat het goed kwam, al was hij het zelf maar.

Ze passeerden de eerste huizen van het dorp. Alleen nog maar de Dorpsstraat door, dan kwamen ze op de Markt, waar de dokter woonde.

Uit een boerenhuis kwam een vrouw.

'Help!' riep Sjra.

'Wat is er gebeurd?' Ze keek. Schrok. 'Ocharm, ocharm... het is Annetje van de bovenmeester.' Meer tijd had ze niet nodig. 'Wie van jullie kan het hardst rennen?'

Ze antwoordden tegelijk, Sjra riep de naam van zijn vriend, en Leon riep: 'Ik!'

'Dan ren jij naar de dokter. Wij dragen haar naar binnen.'

De boerin nam het meisje van Leon over. Hij spurte weg. Voorzichtig legden Sjra en de boerin het meisje op de keukentafel, boven op de krant die daar nog uitgespreid lag.

Ze voelde de pols van het meisje. 'Ze leeft nog.'

Ze leeft nog. De woorden knalden in zijn kop, vraten zich een weg

door zijn lijf. *Ze leeft nog.* Dat het anders zou kunnen zijn, was helemaal niet bij hem opgekomen. Annette had een akelige wond aan haar been, meer niet. Toch?

Plotseling zag hij de ogen van de boer weer voor zich. Niet goed, stond daarin te lezen. Niet goed, was dat...

Walter! Met een bons viel hij op de keukenvloer van rode plavuizen.

‘Het dienstmeisje van de bovenmeester is hier geweest,’ zei moeder nadat ze de kippensoep over de borden had verdeeld. ‘De bovenmeester wil met jou praten, Sjra. Met jou en Leon.’

‘Hij wil alles weten over het ongeluk,’ zei Til.

‘Hoe weet jij nou wat die man wil.’ Rinus boog zich over zijn bord en begon te lepelen.

‘Ik ken een paar meisjes die bij hem in de klas hebben gezeten. Die zeggen dat hij altijd alles precies wil weten en dat hij verschrikkelijk streng is. Veel strenger nog dan de nonnen van onze school.’

Moeder antwoordde: ‘Als kinderen meteen doen wat hun gezegd wordt, hoeven onderwijzers niet streng te zijn. Sjra, ik heb gezegd dat je morgen komt.’

‘Misschien krijgen Sjra en Leon wel een medaille,’ opperde Lenie. ‘Ze hebben Annette gered, dus eigenlijk zijn ze helden.’

Til zei: ‘Annette wel, maar Walter niet. Die is dood.’

Boos keek Sjra naar zijn zus. Het was wel waar wat ze zei, maar het was precies dat wat hij uit alle macht probeerde te vergeten. Niemand zei iets. Er hing een ongemakkelijke stilte in de anders zo rumoerige keuken. Iedereen dacht aan het zevenjarige jongetje dat vanmorgen was begraven. Nog op de dag van het ongeluk hadden de kerkklokken het trieste bericht van Walters dood door de straten verspreid.

‘Sjra heeft gedaan wat hij kon,’ zei vader. ‘Eet maar door, de soep wordt koud.’

Sjra staarde naar de vetogen die op zijn soep dreven. Naar meester Bartels gaan wilde hij niet. Bartels was het hoofd van de school van een dorp uit de buurt en er werd verteld dat hij ongelofelijk streng was. En Sjra wilde eigenlijk helemaal niet meer aan het ongeluk denken. ’s Nachts, als hij zijn ogen dichtdeed, zag hij steeds maar weer dezelfde beelden: de boer die zijn halsdoek op Walters bloedende lichaam legde, het been van Annette dat raar heen en weer bungelde, zijn eigen

hemd dat alsmaar donkerder werd, en de krant op de keukentafel waar ze Annette op hadden neergelegd.

Hij nam een lepel soep en slikte die zonder te proeven door. In die boerenkeuken was hij flauwgevallen. Door Leon gewaarschuwd, was Rinus gekomen en had hem mee naar huis genomen. Hij zuchtte. De bovenmeester wilde met hem praten over wat hij probeerde te vergeten. Protesteren had geen zin. Hij zou nooit onder dat bezoek uit kunnen komen.

‘Heeft het dienstmeisje gezegd hoe het met Annette gaat?’ vroeg hij na een poosje.

Moeder knikte. ‘Annette ligt in het ziekenhuis. De doctoren doen hun best om haar been te behouden.’

Sjra huiverde.

‘Als je wilt, ga ik met je mee,’ zei Rinus ineens.

Dankbaar keek Sjra zijn oudere broer aan, maar hij zei toch dat het niet hoefde. ‘Ik ben geen kind meer.’

‘Dat is zo,’ antwoordde Rinus. ‘En je hebt gedaan wat je kon.’

Vrijwel meteen nadat Sjra in die keuken was flauwgevallen, was hij ook weer bijgekomen. Terwijl de boerin de pols van Annette voelde, wierp ze hem een snelle blik toe. ‘Gaat het?’

Hij stond op van de koele vloer. Zei dat het wel ging.

‘Haal dan vlug een paar handdoeken. Die liggen bij de pomp. Maak er eentje vochtig.’

Sjra deed wat ze vroeg. Terug bij de keukentafel keek hij expres niet naar Annettes been, maar naar haar gezicht. Ze was krijtwit en ook haar lippen hadden geen kleur meer. Haar ogen waren open. Ze had erg groene ogen. Van ergens heel ver weg keek ze hem aan. ‘Walter?’ Het was meer een zucht dan een woord.

Voordat Sjra antwoord kon geven of iets anders kon doen, zei de boerin sussend: ‘Het is goed, kind. Slaap maar.’

Annette herhaalde fluisterend de naam van haar broertje. Om haar mond verscheen een glimlach en de blik in de groene ogen veranderde.

‘Maar...’ wierp Sjra tegen.

‘We kunnen niets anders doen,’ zei de boerin. ‘Hoor ik een auto? Kijk eens.’

Het was de auto van de dokter. Meteen achter hem aan kwam Rinus

op de fiets, gevolgd door een hijgende Leon. Met z'n drieën waren ze even later naar huis gelopen. Leon en Sjra brachten Rinus op de hoogte van wat er gebeurd was. Thuis had Rinus ervoor gezorgd dat Sjra zijn verhaal niet keer op keer opnieuw hoefde te doen. Met Rinus kon Sjra het goed vinden. Beter dan met Til, die net boven hem kwam. Hij en Rinus sliepen in hetzelfde bed en Rinus wist waar hij soms in paniek van wakker schrok.

Sjra keerde met zijn gedachten bij het middageten terug toen zijn vader zei: 'Geef die jongen maar een flink stuk vlees. Dat heeft hij verdiend.'

Moeder liet een groot stuk braadworst naast de aardappelen op zijn bord belanden. Ze overgoot de aardappelen met jus, deed er nog flink wat bonen bij en schoof hem het bord toe. 'Eet,' zei ze. En daarmee leek alles gezegd te zijn.

Voor het statige huis hielden ze halt. Sjra streek zijn haren glad. Leon liet de ouderwetse klopper op de deur vallen en zag daarna pas dat er ook een elektrische bel was. Hij drukte erop.

Het duurde een poosje voordat de deur openzwaaide.

'Eén keer bellen is genoeg,' zei het dienstmeisje een beetje kattig. 'Meneer is in de studeerkamer. Ik zal hem zeggen dat jullie er zijn.'

Sjra kende het meisje wel, maar wist niet hoe ze heette. Ze woonde aan de andere kant van het dorp. Ze liep weg en liet de deur openstaan. Nieuwsgierig keken ze vanaf de drempel de ruime gang in. Boven hoorden ze gesmoorde snikken. Op de hardstenen vloer lag een langwerpige kokosmat en de wanden waren tot schouderhoogte met donkere planken betimmerd. De trap was van hetzelfde donkere hout. Glimmend geweven.

'Zie je dat?' fluisterde Leon, wijzend naar een spiegel met een her tengewei erboven.

Sjra keek niet naar het gewei of de spiegel. Hij kon zijn ogen niet losmaken van de geschilderde portretten van Annette en Walter die aan weerszijden van de spiegel hingen. Annette keek ernstig de wereld in, terwijl de vrolijkheid in Walters ogen vonkte. Een zwart lint omlijstte het schilderij van Walter.

Er piepte een deur. Ferme voetstappen volgden. 'Daar zijn jullie!' klonk de luide stem van de bovenmeester. Sjra keek omhoog. De mees-

ter was groot. Zijn zwarte vest spande om zijn buik. Met zijn vingers draaide hij zijn snor in punten en hij liet ondertussen zijn ogen van achter goudomrande brillenglazen over Sjra en Leon heen glijden. ‘Laat je klompen maar buiten staan en kom binnen.’

Sjra aarzelde. Zijn klompen waren toch niet vuil? Moeder had ze gisteravond nog met groene zeep schoongeborsteld. Hij wierp een zijdelingse blik op de voeten van Leon. Die stond al op zijn sokken in de gang. Dan moest hij dat ook maar doen. Hij stapte uit zijn klompen en lette erop dat ze precies naast elkaar stonden voordat hij het huis binnenging. In de gang rook het naar boenwas en sigaren.

Sjra keek omlaag, naar de kokosmat die ruw aanvoelde onder zijn voeten. De bovenmeester volgde zijn blik. Allebei keken ze naar de sokken van Sjra. Heel en schoon. Maar bij de grote teen had een gat gezeten dat Zus netjes had gestopt. Met andere wol.

Een van de deuren die op de gang uitkwamen, stond een stukje open. Daar ging meester Bartels naar binnen. Sjra volgde schoorvoetend. Het zag er hier heel anders uit dan bij hem thuis.

‘Ga daar maar zitten.’ Bartels wees naar een rood gestoffeerde sofa bij een lage tafel. Op het stugge Perzische tafelkleed stond een glas met goudkleurige inhoud en twee glazen met gele gazeuse. In de asbak lag een brandende sigaar.

Sjra keek rond terwijl hij wachtte op wat komen ging. Op een tafeltje tegen een muur stond een grammofoon die treurige pianomuziek speelde. De bovenmeester was behoorlijk rijk, zag hij. In een kast met glazen deurtjes blonk servieswerk met gouden randen, de stoelen hadden houtsnijwerk en gehaakte hagelwitte kleedjes en naast een kast vol boeken hing een schilderij met gele bloemen.

‘Zo, jongens,’ zei Bartels na een poosje. ‘Ik wil graag van jullie weten wat er gebeurd is.’

Verbaasd keek Sjra hem aan en hij probeerde het gevoel van teleurstelling te negeren. Dat ze geen medailles kregen, zoals Lenie meende, wist hij wel, maar dat de bovenmeester hen ging ondervragen, had hij niet verwacht.

‘Ja,’ vervolgde Bartels, ‘ik wil precies weten wat jullie gezien en gehoord hebben. En wat jullie gedaan hebben.’

‘Ons best!’ flapte Sjra eruit. ‘We hebben ons best gedaan!’

‘Dat geloof ik, dat geloof ik. Annette kan het me nog altijd niet

vertellen, daarom vraag ik het jullie.'

'Is Annette dan nog steeds... eh...' Sjra hield op. Hij wilde weten hoe het met Annette ging. Of ze bij kennis was. En of ze haar been kon behouden. Maar hij wist niet hoe hij het moest vragen.

'Annette...' De bovenmeester pakte de sigaar van de asbak, bestudeerde de punt die aan het uitdoven was en legde hem weer terug. 'Annette ligt nu in een ziekenhuis waar de allerbeste doctoren naar haar kijken.' Hij nam een kleine slok uit het glas met de goudkleurige vloeistof. Daarna nog een grotere slok.

Leon haalde hoorbaar adem en begon: 'We waren in de boomgaard toen we de knallen hoorden. We kwamen net terug van de voetbaltraining.'

'Hoorden? Jullie hebben het dus niet gezien?'

Sjra schudde zijn hoofd. 'Toen nog niet. Later wel. Eerst was er een grote knal en daarna kwamen de kleinere.'

'We hoorden ze huilen en schreeuwen en zo hard we konden zijn we ernaartoe gerend,' zei Leon.

Met haperende stem vervolgde Sjra: 'De boer was er al. Hij had zijn riek in het gras gesmeten en zat op zijn knieën bij Annette en... eh... Walter...'

'Hoe was het met Walter? Heeft hij nog iets gezegd? Hoe zag hij eruit?'

'Ik heb niet goed gekeken,' zei Leon meteen.

'Ik ook niet.'

Sjra voelde zich in het nauw gedreven door de onderzoekende blik van de bovenmeester. 'Hij bloedde. Hij zei niets,' zei hij ten slotte.

'En verder?'

Sjra schudde zijn hoofd. Hij wilde er niet meer aan denken. Niet meer de ogen van de boer zien. Niet meer dat bloedende jongetje zien. Niet meer het slappe hoofd van Annette tegen zich aan voelen.

'Drink je limonade op,' zei de bovenmeester.

Leon nam meteen een slok, maar Sjra liet het glas onaangeroerd staan. Het ging hier heel anders dan hij gedacht had. Voor de bovenmeester was hij geen held! Maar als hij en Leon er niet geweest waren, wie had Annette dan naar de dokter moeten brengen?

In een opwelling stond hij op en liep naar de deur. 'Ik moet naar huis.'

Leon keek hem verbaasd aan.

‘Wacht nog even. Ik heb iets voor jullie.’ De bovenmeester stond op om een zwartleren zakje uit een van de laatjes van een secretaire op te diepen. Met dikke vingers rommelde hij in het zakje. Er rinkelden munten! Leon porde Sjra opgewonden in zijn zij. De bovenmeester keerde zich met zijn rug naar hen toe. Nog meer muntengerinkel. Met gemengde gevoelens wachtte Sjra af.

‘Ik ga jullie belonen voor wat jullie gedaan hebben,’ sprak Bartels plechtig. ‘Met een gouden vijfje.’

Sjra hoorde Leons ademhaling even stokken, daarna kreeg hij weer een por van zijn elleboog.

‘Daar moeten jullie zuinig op zijn.’ Nadrukkelijk legde Bartels een gouden munt van vijf gulden in de handpalm van Leon.

Deze bewonderde het muntstuk meteen. ‘Uit 1912! Dank u wel!’ zei hij enthousiast.

Daarna was Sjra aan de beurt. Hij voelde lang niet zo veel opwinding als Leon, hoewel hij nog nooit van zijn leven een gouden vijfje had gehad. Ook toen hij de munt in zijn hand gedrukt kreeg, bleef het enthousiasme uit. Met gemengde gevoelens bedankte hij de bovenmeester, zijn toon was maar net beleefd genoeg.

Buiten bekeek Leon de munt opnieuw. ‘Machtig mooi, hè.’

Ook nadat de deur achter hen dichtgevallen was, besteedde Sjra geen aandacht aan de munt.

‘Wat is er met jou? Ben je er niet blij mee?’

‘Jij wel?’

‘Ik wel. Ik begrijp jou niet.’

Nadenkend liep Sjra verder. Leon is anders, ging het door hem heen. Leon heeft niet gemerkt dat we voor Bartels niet meetelden. Dat het alleen maar om hemzelf ging. Om Bartels, om Walter en om Annette.

Plotseling schoot hem iets te binnen. Hij draaide zich om en rende terug.

Bartels opende zelf de deur en keek hem verbaasd aan.

‘Annette heeft tegen Walter gezegd dat hij het niet moest doen,’ gooide Sjra er meteen uit.

‘Annette heeft tegen Walter gezegd dat...’ herhaalde de bovenmeester.

Sjra onderbrak hem. ‘Ja. Het viel me net pas in.’

‘Ja, dat zei ze,’ beaamde Leon.

Langzaam knikkend sloot de bovenmeester de deur.

Op weg naar huis zei Sjra: ‘Ik ben blij dat hij niet de baas van onze school is. Ik had nog willen vragen of we Annette op mochten zoeken.’

‘Dat had vast niet gemogen.’

‘Nee, daar zijn we niet rijk genoeg voor.’

‘Niet rijk? Moet je kijken!’ Lachend toonde Leon zijn gouden munt.

‘Nog niet. Maar dat word ik wel. Dan piept hij wel anders.’

‘Annette, word wakker, meisje!’

Langzaam opende Annette haar ogen. De ziekenzusters droegen allemaal een zwart-witte kap, maar aan de weekblauwe ogen van het rimpelige vrouwengezicht boven haar herkende ze zuster Barbara. De non glimlachte vriendelijk. Naast haar stond een heer met een bril met donkere randen. Daarachter vriendelijke ogen.

Annette voelde de koele luchtstroom over haar benen strijken toen de non de deken terugvloog. ‘Deze meneer is een heel geleerde dokter, een professor, en hij komt naar je been kijken.’

De non reikte hem een schaar aan. Annette sloot haar ogen en drukte zichzelf diep in de matras. Ze wist wat er komen ging. Pijn, pijn, pijn! Zolang ze hier lag, had er elke dag iemand naar haar been gekeken. En altijd deed het pijn. Ze beet op haar lippen. Vader had gezegd dat ze flink moest zijn. Dat ze blij moest zijn dat ze nog leefde. Dat zij nog leefde en Walter niet. Daarbij had hij zijn mond tot een smalle streep bijeen geknepen. Zo’n mond trok hij ook als ze haar les niet kende. Of als ze te veel babbelde.

Ze moest flink zijn. Dat had ze haar vader beloofd. Dat moest. Voor Walter.

De vingers die de huid van haar linkerbeen beroerden, waren koel en zacht. Bijna zoals die van zuster Barbara. De pijn die ze verwachtte bleef uit. Het verwijderen van het verband deed zeer, maar minder erg dan gisteren. Ze opende haar ogen.

‘Zo zo, jaja,’ zei de professor terwijl hij zich over haar been heen boog. ‘Zuster, houdt u haar been even goed vast.’ Annette kon niet zien wat hij deed, maar direct nadat hij dat gezegd had, kwam een steek die zo fel en snijdend was, dat ze het uitgilde.

‘Het is klaar, meisje, het is klaar,’ suste de non.

Terwijl de professor haar verdoofde been onderzocht, mompelde hij allerlei onverstaanbare dingen. Zo nu en dan schreef hij iets op in een boekje dat hij telkens weer terugstopte in zijn witte jas. Annette volgde zijn handelingen met haar ogen. Mompel-mompel, schrijf-schrijf, boekje weg. Boekje tevoorschijn, mompel-mompel, schrijf-schrijf. Haar been voelde ze niet. Het was alsof het haar niet aanging. Alsof hij een toneelstukje voor haar opvoerde. Bijna moest ze lachen, maar toen

ze zijn bezorgde blik zag, besepte ze dat het wel degelijk om haar ging.

De professor wisselde met de zuster van plaats, zei dat die er nieuw verband op kon doen en keek Annette ernstig aan.

‘Het gaat niet zo goed met je been. De granaatscherf heeft de spieren en de zenuwen van je been doorgesneden. En er zaten overal splinters. Heel veel splinters.’

Annette luisterde aandachtig, ze probeerde te begrijpen wat hij zei, maar bij het woord ‘granaatscherf’ trok er een mistig waas voor haar ogen. Waarom had Walter niet naar haar geluisterd? En waarom had ze hem niet gewoon weggetrokken? Weggeduwd van dat gevaarlijk verleidelijke speeltuig? Waarom leefde zij wel en hij niet meer? Omdat die twee jongens haar net op tijd bij de dokter hadden weten te krijgen, daarom leefde ze nog.

‘Annette, luister je wel?’ vroeg de professor dringend.

‘Jawel meneer.’ Met de mouw van haar nachtpon wreef ze haar ogen droog.

‘Arm kind.’ Hij legde zijn koele vingers op haar voorhoofd. ‘Er zaten dus een heleboel kleine scherfjes in je been. De chirurg, dat is de dokter die je opereerde, heeft ze er bijna allemaal goed uit kunnen halen. Behalve één. En die ene grote scherf heeft behoorlijk wat schade aan je been aangericht. Daardoor is het de chirurg niet gelukt om alles binnen in je been goed aan elkaar te maken. Begrijp je? Ook de botsplinters...’

‘Professor, ze is pas elf,’ zei zuster Barbara. ‘Ik zal het vanavond allemaal aan haar vader uitleggen.’

Vader. Met zijn boze streepmond. Annette ging een beetje rechtop zitten. ‘Ik ben al bijna twaalf. Ik begrijp wat u zegt. Dat mijn been nog kapot is. Doet het daarom zo’n pijn?’

Troostend keek de professor haar aan. Ze voelde dat de hand die nog altijd op haar voorhoofd lag, een beetje trilde. Ten slotte knikte hij. ‘Je been is behoorlijk beschadigd, zoals ik al zei. Ook het bot. Goed, je bent een flinke meid. Luister goed.’

Annette knikte.

‘Maar professor!’ riep zuster Barbara.

Hij trok zich daar niets van aan. ‘Weet je, Annette, ik werk eigenlijk in een ander ziekenhuis. In de oorlog heb ik veel gewonde soldaten geholpen. En daarom heeft jouw vader mij gevraagd om naar jouw

been te kijken. Omdat ik veel granaatverwondingen heb gezien, begrijp je? Hoe het verdergaat, hangt ook van jou af. Hoe moedig je bent.'

Ze snapte niet alles wat hij zei, maar begreep wel dat ze moedig moest zijn. Moedig en flink. Haar keel zat dicht van de tranen, ze slikte ze weg en knikte.

'Annette,' zei de professor. 'Helemaal goed zal je been nooit meer worden, hoe moedig je ook bent, maar ik zal doen wat ik kan.'

Annette hoorde de laatste woorden maar half. Ze begon te huilen. Wat in haar hoofd was blijven hangen, was dat ze nooit meer helemaal goed zou worden. *Nooit... meer... helemaal... goed.*

‘Voor een dubbeltje geboren’ Sjra wil niets liever dan een kwartje worden

Sjra Rutten is het vijfde kind in een boerengezin onder de rook van Staatsmijn Emma in Hoensbroek, Limburg. Hij weet als jonge jongen al dat hij nooit ofte nimmer steenkool wil gaan delven. Wanneer hij in 1946 terugkomt van een voetbaltraining, kruist zijn leven voor de eerste keer dat van Annette Bartels, bij een ongeval met ontploffend oorlogstuig. Sjra redt Annette, de dochter van een deftige bovenmeester. De hooghartige manier waarop haar vader Sjra vervolgens bejegt, schiet hem in het verkeerde keelgat. Maar gek genoeg wordt daarmee bij Sjra ook de ambitie geboren om zélf een persoon van stand te worden.

Marleen Schmitz is geboren en getogen in Limburg. Veel van haar romans spelen zich af in deze mooie provincie. Eerder verschenen van haar onder meer *Zand en zilver* en *Tussen twee grenzen*.

Z&K

ISBN 978 94 0190 653 1 NUR 344

9 789401 906531

www.romanserie.nl